

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จากการพิจารณาปัญหาการศึกษาของประเทศไทย นำมาซึ่งการจัดตั้งหน่วยงานชื่อ “สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (สปร.)” (Office of Knowledge Management and Development: OKMD) เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ของประชาชนไทย โดยหน่วยงานนี้ก่อตั้งขึ้นบนพื้นฐานของแนวคิดการกระจายโอกาสทางการศึกษา และการจัดการทุนทางปัญญาให้กับสังคมไทย ที่คาดหวังให้คนไทยมีโอกาสเข้าถึงแหล่งทุนทางปัญญาอย่างเท่าเทียมกัน และนำความรู้นั้นไปใช้ในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกอบอาชีพแบบใหม่ที่ไม่ใช่การรับจ้างผลิต หรือลอกความคิดเพื่อผลิตสินค้า แต่เป็นผู้ประกอบอาชีพที่มีความคิดใหม่ ๆ ที่สามารถผลิตสินค้าเพื่อการแข่งขันได้ อีกทั้งสามารถขายสินค้าได้ในราคาที่ดีกว่าเดิม

สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2547 โดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ เป็นองค์กรที่ประกอบด้วยหน่วยงาน 8 หน่วยงานที่ประสานงานกันพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย สถาบันวิทยาการการเรียนรู้ (สวร.) National Institute for brain-based Learning (NBL) ศูนย์ส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษแห่งชาติ (สมพช.) National Center for the Gifted and Talented (NGT) อุทยานการเรียนรู้ (สอร.) Thai Knowledge Park (TK Park) สถาบันพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้แห่งชาติ (สพร.) National Discovery Museum Institute (NDMI) ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (สคบ.) Thailand Creative & Design Center (TCDC) ศูนย์ความเป็นเลิศด้านชีววิทยาศาสตร์ของประเทศไทย (สคชท.) Thailand Center of Excellence for Life Science (TECLS) ศูนย์การเรียนรู้ ICT แห่งชาติ (National ICT Learning Center) ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) Center for the Promotion of National Strength on Moral Ethics and Values (Moral Center) ซึ่งทั้ง 8 หน่วยงานจะทำหน้าที่ต่างกันออกไป

สำหรับอุทยานการเรียนรู้ (สอร.) เป็นหน่วยงานที่มุ่งเน้นพัฒนาเด็กในวัยเรียน โดยปลูกฝังให้รักการอ่านและการเรียนรู้ แต่ไม่ต้องการการศึกษาแบบคร่ำเคร่ง ให้คงความสนุกสนาน

ตามวัย เน้นวิธีการที่ทำให้เด็กเริ่มสนใจการอ่านโดยไม่ใช้การบังคับ ดังนั้น หน่วยงานนี้จึงเป็นหน่วยงานสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กในวัยเรียน แต่เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องสถานที่ที่สามารถรองรับคนได้เพียงจำนวนหนึ่งและในปัจจุบันศูนย์ที่ให้บริการมีเพียงแห่งเดียว ทำให้เด็กที่อยู่ในพื้นที่ที่ไกลจากศูนย์ให้บริการหรืออุทยานการเรียนรู้ ขาดโอกาสที่จะเข้ามาใช้บริการ โดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในต่างจังหวัด เหตุนี้จึงนำมาซึ่งข้อสังเกตที่ว่า เมื่อมีสถานที่เพื่อการศึกษา (โรงเรียน) อยู่ทั่วทุกพื้นที่ในประเทศไทยแล้ว จะทำเช่นใดให้สถานที่ดังกล่าวมีความเป็นอุทยานการเรียนรู้ที่สามารถเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ให้กับเด็กที่สนใจ แต่ไม่สะดวกในการเดินทางมาใช้บริการที่อุทยานการเรียนรู้ ขณะเดียวกันช่วยลดงบประมาณที่จะนำไปใช้ในการสร้างอุทยานการเรียนรู้แห่งใหม่ และยังเป็นการพัฒนาการใช้พื้นที่ในโรงเรียนเพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบใหม่ให้กับผู้เรียนด้วย ดังนั้น จึงนำมาซึ่งความจำเป็นในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของอุทยานการเรียนรู้ เพื่อบูรณาการสู่การเรียนรู้ในโรงเรียน ที่ก่อเกิดความเท่าเทียมทางการศึกษาให้เด็กไทยทุกคน

1.2 วัตถุประสงค์

1. ศึกษาคุณลักษณะของอุทยานการเรียนรู้ (สอร.)
 - 1.1 คุณลักษณะของพื้นที่ในอุทยานการเรียนรู้ (ขนาด หน้าที่ กิจกรรม)
 - 1.2 คุณลักษณะของอุปกรณ์ในอุทยานการเรียนรู้ (ระบบความปลอดภัย ค่าใช้จ่าย ระบบการจัดการ)
 - 1.3 พฤติกรรมการใช้งานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีอายุระหว่าง 5 - 12 ปี ในอุทยานการเรียนรู้
 - 1.4 การออกแบบอุทยานการเรียนรู้
2. ศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคุณลักษณะของอุทยานการเรียนรู้
 - 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของพื้นที่กับคุณลักษณะของอุปกรณ์
 - 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของพื้นที่กับพฤติกรรมการใช้งาน
 - 2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของพื้นที่กับการออกแบบ
 - 2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของอุปกรณ์กับพฤติกรรมการใช้งาน
 - 2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของอุปกรณ์กับการออกแบบ
 - 2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้งานกับการออกแบบ

2.7 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของพื้นที่ คุณลักษณะของอุปกรณ์ พฤติกรรม
การใช้งาน การออกแบบ

3. ทดสอบประสิทธิผลการเรียนรู้ในอุทยานการเรียนรู้

4. ศึกษาคุณลักษณะของห้องสมุดในโรงเรียนประถมศึกษา

4.1 คุณลักษณะของพื้นที่ในห้องสมุดในโรงเรียนประถมศึกษา

4.2 คุณลักษณะของอุปกรณ์ในห้องสมุดในโรงเรียนประถมศึกษา

4.3 พฤติกรรมการใช้งานของชั้นประถมศึกษาที่มีอายุระหว่าง 5 - 12 ปี ใน
ห้องสมุดในโรงเรียนประถมศึกษา

4.4 การออกแบบห้องสมุดในโรงเรียนประถมศึกษา

5. ศึกษา และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคุณลักษณะของห้องสมุดในโรงเรียนประถม
ศึกษา

5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของพื้นที่กับคุณลักษณะของอุปกรณ์

5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของพื้นที่กับพฤติกรรมการใช้งาน

5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของพื้นที่กับการออกแบบ

5.4 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของอุปกรณ์กับพฤติกรรมการใช้งาน

5.5 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของอุปกรณ์กับการออกแบบ

5.6 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้งานกับการออกแบบ

5.7 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของพื้นที่ คุณลักษณะของอุปกรณ์ พฤติกรรม
การใช้งาน การออกแบบ

6. ทดสอบความสมมาตรระหว่างคุณลักษณะของอุทยานการเรียนรู้กับคุณลักษณะ
ของห้องสมุดในโรงเรียนประถมศึกษา

7. เสนอแนวทางการออกแบบ และบริหารจัดการอุทยานการเรียนรู้ในโรงเรียนประถม
ศึกษา

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยนี้เน้นศึกษาเฉพาะลักษณะการใช้พื้นที่ของอุทยานการเรียนรู้ (สอว.) ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีอายุระหว่าง 5 – 12 ปี
2. โรงเรียนประถมศึกษาของภาครัฐในเขตการศึกษาที่ 1 ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ จังหวัดนครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ และสมุทรสาคร เป็นโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีอายุระหว่าง 5 – 12 ปี ที่ใช้หลักสูตรการเรียนการสอน "Child Center" ของกระทรวงศึกษาธิการ

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางพัฒนาการใช้พื้นที่อาคารเรียนเพื่อส่งเสริมให้เกิดอุทยานการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา
2. เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งานพื้นที่อาคารเรียนให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา
3. เป็นการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โดยมีโรงเรียนประถมศึกษาเป็นศูนย์กลาง

1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในงานวิจัย

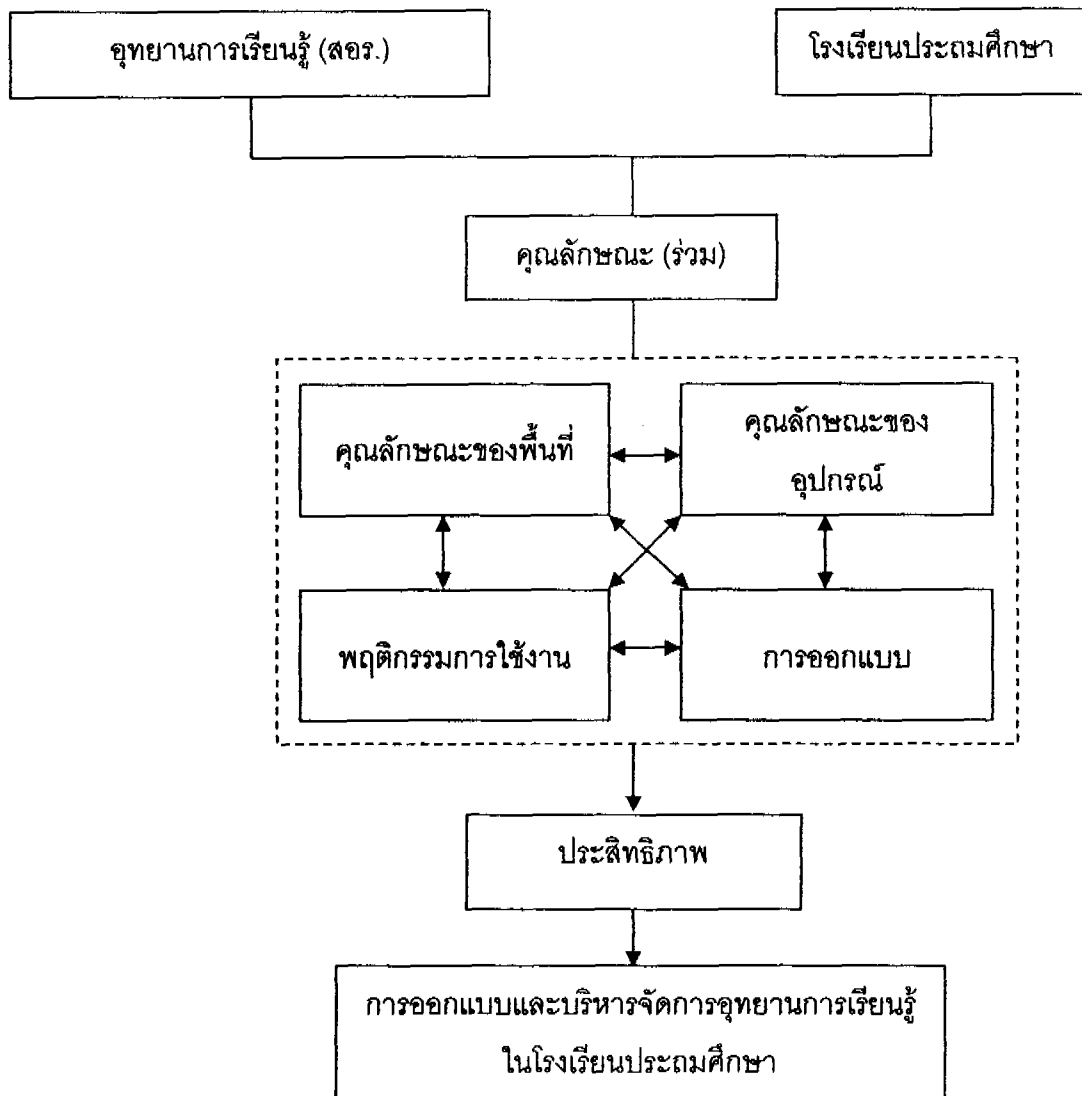
อุทยานการเรียนรู้ หมายถึง สถานที่ที่รวมเอาห้องสมุดและลานสำหรับประกอบกิจกรรมเอาไว้ด้วยกัน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และส่งเสริมการแสดงออกแก่ผู้ที่เข้ามาใช้งานผ่านทางกิจกรรม ได้แก่ การอ่านหนังสือ การเล่นเกม การฟังและเล่นดนตรี

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่ใช้หลักสูตรการเรียนการสอน "Child Center" ของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีอายุระหว่าง 5 – 12 ปี ดูแลโดยรัฐบาล อยู่ในเขตการศึกษาที่ 1 ได้แก่ จังหวัดนครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ และสมุทรสาคร และมีคุณลักษณะของโรงเรียนสอดคล้องกับคุณลักษณะของอุทยานการเรียนรู้

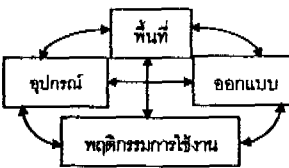
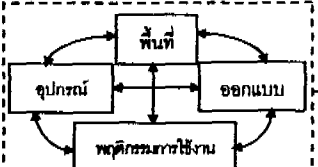
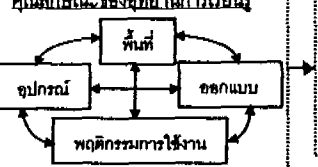
รูปแบบการบริหารจัดการ หมายถึง วิธีการบริหารจัดการพื้นที่ภายในอุทยานการเรียนรู้แบบสิ้นสุด ณ จุดเดียว (One Stop Service) เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบในการใช้พื้นที่ และเกิดประโยชน์สูงสุดจากการใช้พื้นที่ และหมายถึง วิธีการบริหารจัดการพื้นที่ภายในโรงเรียนประถมศึกษาแบบลำดับขั้น เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบในการใช้พื้นที่

1.6 โครงสร้างตัวแปร

ภาพที่ 1.1
โครงสร้างตัวแปร

ภาพที่ 1.2 แผนภูมิการวิจัย

หัวข้อวิจัย	แนวทางพัฒนาการใช้พื้นที่อาคารเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อส่งเสริมให้เกิดอุทยานการเรียนรู้		
วัตถุประสงค์การวิจัย	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาคุณลักษณะของอุทยานการเรียนรู้ (สร.) <ol style="list-style-type: none"> 1.1 คุณลักษณะของพื้นที่ในอุทยานการเรียนรู้ 1.2 คุณลักษณะของอุปกรณ์ในอุทยานการเรียนรู้ 1.3 พฤติกรรมการใช้งานของชั้นประถมศึกษาที่มีอายุระหว่าง 5 - 12 ปีในอุทยานการเรียนรู้ 1.4 การออกแบบอุทยานการเรียนรู้ 2. ศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของพื้นที่ คุณลักษณะของอุปกรณ์ พฤติกรรมการใช้งาน และการออกแบบของอุทยานการเรียนรู้ 3. ทดสอบประสิทธิภาพการเรียนรู้ในอุทยานการเรียนรู้ 4. ศึกษาคุณลักษณะของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา <ol style="list-style-type: none"> 4.1 คุณลักษณะของพื้นที่ในห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา 4.2 คุณลักษณะของอุปกรณ์ในห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา 4.3 พฤติกรรมการใช้งานของชั้นประถมศึกษาที่มีอายุระหว่าง 5 - 12 ปี ในห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา 4.4 การออกแบบห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา 5. ศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของพื้นที่ คุณลักษณะของอุปกรณ์ พฤติกรรมการใช้งาน และการออกแบบของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา 6. ทดสอบความสมมาตรระหว่างคุณลักษณะของอุทยานการเรียนรู้ กับคุณลักษณะของอาคารเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา 7. เสนอแนวทางพัฒนาการใช้พื้นที่อาคารเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เกิดอุทยานการเรียนรู้ 		
ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสำรวจพื้นที่ศึกษา	ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง <ol style="list-style-type: none"> 1. ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับห้องสมุด 2. แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งอุทยานการเรียนรู้ 3. ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่สอดคล้องกับอุทยานการเรียนรู้ 4. ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมเด็กที่มีอายุระหว่าง 5 - 12 ปี 	การสำรวจพื้นที่ศึกษา <ol style="list-style-type: none"> 1. อุทยานการเรียนรู้ 2. โรงเรียนประถมแบบศึกษาที่ดูแลโดยรัฐบาล ใช้หลักสูตรการเรียนการสอนแบบ Child Center และมีคุณลักษณะสอดคล้องกับคุณลักษณะของอุทยานการเรียนรู้ 	ประเด็นในการสำรวจ
ตัวแปรในการวิจัย	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="border: 1px dashed black; padding: 5px;"> คุณลักษณะของห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา </div> <div style="border: 1px dashed black; padding: 5px;"> คุณลักษณะของอุทยานการเรียนรู้ </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> ประสิทธิ ภาพของ อุทยาน การเรียนรู้ </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> ความคิดเห็น ต่อการจัดให้มีอุทยาน การเรียนรู้ ในโรงเรียน ประถมศึกษา </div> </div>		
ประชากรกลุ่มตัวอย่าง และเครื่องมือการวิจัย	<ul style="list-style-type: none"> - ประชากร ได้แก่ ผู้ที่เข้ามาใช้งานอุทยานการเรียนรู้ - กลุ่มตัวอย่าง สุ่มเลือกจากผู้เข้ามาใช้งานอุทยานการเรียนรู้ - เครื่องมือ ได้แก่ แบบสังเกต แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - ประชากร ได้แก่ ครู และนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีอายุระหว่าง 5 - 12 ปี จากโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาล ที่มีการเรียนการสอนแบบ Child Center เขตการศึกษาที่ 1 - กลุ่มตัวอย่าง สุ่มเลือกจากครู และนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีอายุระหว่าง 5 - 12 ปี จากโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาล ที่มีการเรียนการสอนแบบ Child Center เขตการศึกษาที่ 1 จำนวน 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดสมุทรปราการ 	
การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ	วิเคราะห์ความสัมพันธ์ <ol style="list-style-type: none"> 1. พื้นที่กับอุปกรณ์ 2. พื้นที่กับพฤติกรรมการใช้งาน 3. พื้นที่กับการออกแบบ 4. อุปกรณ์กับพฤติกรรมการใช้งาน 5. อุปกรณ์กับการออกแบบ 6. พฤติกรรมการใช้งานกับการออกแบบ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ 		
สรุปผลและข้อเสนอแนะ	สรุปผลการวิจัย <ol style="list-style-type: none"> 1. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะกับประสิทธิภาพของอุทยานการเรียนรู้ 2. เสนอแนวทางการบริหารจัดการและออกแบบอุทยานการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา 		